

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VI kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM 10-169-08

Druk nr 1183

Warszawa, 20 października 2008 r.

Pan
Bronisław Komorowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

**- o zmianie ustawy - Kodeks
postępowania karnego oraz niektórych
innych ustaw.**

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanej regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Ponadto uprzejmie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Sprawiedliwości.

(-) Donald Tusk

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.²⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 400 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. Przepis § 1 stosuje się również w sprawach o wykroczenia popełnione przez żołnierzy w czynnej służbie wojskowej.”;

2) w art. 647:

a) w § 1 pkt 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„1) żołnierzy w czynnej służbie wojskowej o przestępstwa:

a) określone w rozdziałach XXXIX – XLIV Kodeksu karnego,

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się także ustawy: ustawę z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, ustawę z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych, ustawę z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy, ustawę z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia.

²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 50, poz. 580, Nr 62, poz. 717, Nr 73, poz. 852 i Nr 93, poz. 1027, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 106, poz. 1149, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, z 2003 r. Nr 17, poz. 155, Nr 111, poz. 1061 i Nr 130, poz. 1188, z 2004 r. Nr 51, poz. 514, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889, Nr 240, poz. 2405 i Nr 264, poz. 2641, z 2005 r. Nr 10, poz. 70, Nr 48, poz. 461, Nr 96, poz. 821, Nr 141, poz. 1181, Nr 143, poz. 1203, Nr 163, poz. 1363, Nr 169, poz. 1416 i Nr 178, poz. 1479, z 2006 r. Nr 66, poz. 467, Nr 95, poz. 659, Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 141, poz. 1013, Nr 167, poz. 1192 oraz Nr 226, poz. 1647 i 1648, z 2007 r. Nr 64, poz. 432, Nr 80, poz. 539, Nr 89, poz. 589, Nr 99, poz. 664, Nr 112, poz. 766, Nr 123, poz. 849 oraz z 2008 r. Nr 100, poz. 648 i Nr 107, poz. 686.

- b) popełnione przeciwko organowi wojskowemu lub innemu żołnierzowi,
 - c) popełnione podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, w obrębie obiektu wojskowego lub wyznaczonego miejsca przebywania, na szkodę wojska lub z naruszeniem obowiązku wynikającego ze służby wojskowej,
 - d) popełnione za granicą, podczas użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa, w rozumieniu ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o zasadach użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa (Dz. U. Nr 162, poz. 1117 oraz z 2004 r. Nr 210, poz. 2135),
- 2) pracowników wojska o przestępstwa:
- a) określone w art. 356-363 Kodeksu karnego w związku z art. 317 § 2 tego kodeksu,
 - b) popełnione za granicą, podczas użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa, w rozumieniu ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o zasadach użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa (Dz. U. Nr 162, poz. 1117 oraz z 2004 r., Nr 210, poz. 2135).”

b) po § 2 dodaje się § 3-5 w brzmieniu:

„§ 3. W razie zwolnienia żołnierza z czynnej służby wojskowej lub ustania zatrudnienia pracownika w wojsku, sprawę, o której mowa w § 1 pkt 1 lit. b lub d, oraz – jeżeli przestępstwo nie wiąże się z naruszeniem obowiązku służbowego – w § 1 pkt 2 lit. b, sąd wojskowy, najpóźniej do rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej, może przekazać do rozpoznania sądowi powszechnemu, jeżeli dobro wymiaru sprawiedliwości temu się nie sprzeciwia.

§ 4. W toku postępowania przygotowawczego uprawnienie określone w § 3 przysługuje odpowiednio prokuratorowi wojskowemu.

§ 5. Na postanowienie w przedmiocie przekazania sprawy w myśl § 3 i 4 przysługuje zażalenie; zażalenie na postanowienie prokuratora wojskowego rozpoznaje sąd wojskowy właściwy do rozpoznania sprawy.”;

3) w art. 650 przepis § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Przekazanie nie może nastąpić, jeżeli sprawa dotyczy przestępstwa wskazanego w art. 647 § 1 pkt 1 lit. a lub c lub pkt 2 lit. a oraz w art. 648 pkt 1.”;

4) w art. 668 przepis § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Postępując w myśl art. 334 § 2 prokurator wojskowy poucza oskarżonego oraz pokrzywdzonego niebędącego żołnierzem także o prawie do złożenia wniosku, o którym mowa w art. 669 § 2 i 2a.”;

5) w art. 669 po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. Przepis §2 stosuje się odpowiednio na wniosek pokrzywdzonego niebędącego żołnierzem; w wypadku określonym w art. 55 § 1 wniosek dołącza się do aktu oskarżenia.”;

6) w art. 671:

a) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Udział obrońcy w posiedzeniu sądu wojskowego przeciwko osobom wymienionym w § 1 jest obowiązkowy również w wypadkach przewidzianych w art. 339 § 1 pkt 2 i 3”;

b) uchyla się § 3,

c) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. W wypadkach określonych w § 1, § 1a i § 2 stosuje się odpowiednio art. 81.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2007 r. Nr 43, poz. 277, z późn. zm.³⁾) art. 2 otrzymuje brzmienie:

„Art. 2. W zakresie, trybie i na zasadach określonych w odrębnych przepisach zadania przewidziane dla Policji wykonują w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz w stosunku do żołnierzy Żandarmeria Wojskowa i wojskowe organy porządkowe.”.

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2007 r. Nr 57, poz. 390, Nr 130, poz. 818, Nr 140, poz. 981 i Nr 165, poz. 1170 oraz z 2008 r. Nr 86, poz. 521.

Art. 3. W ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. z 2007 r. Nr 226, poz. 1676 oraz z 2007 r. Nr 64, poz. 433) w art. 1 przepis § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Sądy wojskowe sprawują w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej wymiar sprawiedliwości w sprawach karnych w zakresie przewidzianym w ustawach oraz orzekają w innych sprawach, jeżeli zostały one przekazane do ich właściwości odrębnymi ustawami.”.

Art. 4. W ustawie z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz. U. z 2007 r. Nr 64, poz. 432, Nr 111, poz. 765 i Nr 112, poz. 766 oraz z 2008 r. Nr 66, poz. 410) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 115 § 1a otrzymuje brzmienie:

„§ 1a. Sądy wojskowe orzekają w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe osób, o których mowa w art. 53 § 36:

- 1) popełnione podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, w obrębie obiektu wojskowego lub wyznaczonego miejsca przebywania, na szkodę wojska lub z naruszeniem obowiązku wynikającego ze służby wojskowej,
- 2) popełnione za granicą, podczas użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa, w rozumieniu ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o zasadach użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa (Dz. U. Nr 162, poz. 1117 oraz z 2004 r. Nr 210, poz. 2135).”;

2) w art. 116:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Orzecznictwu wojskowego sądu garnizonowego podlegają także sprawy o wykroczenia skarbowe popełnione przez osoby, o których mowa w art. 53 § 36, w zakresie wynikającym z art. 115 § 1a, co nie wyklucza odpowiedzialności dyscyplinarnej. W wypadku popełnienia wykroczenia skarbowego podlegającego właściwości sądów wojskowych właściwy dowódca zawiadamia niezwłocznie prokuratora wojskowego albo wojskowy sąd garnizonowy o wynikach postępowania dyscyplinarnego

i zastosowanych karach dyscyplinarnych. Sprawy o wykroczenia skarbowe nie przestają podlegać orzecznictwu wojskowego sądu garnizonowego mimo zwolnienia żołnierza z czynnej służby wojskowej.”,

b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. O popełnieniu przez żołnierza w czynnej służbie wojskowej wykroczenia skarbowego podlegającego właściwości sądów wojskowych zawiadamia się prokuratora wojskowego. Dotyczy to również wypadku przewidzianego w § 2, ale tylko w razie odmowy przyjęcia mandatu karnego lub nieuiszczenia w terminie kary grzywny nałożonej w drodze mandatu karnego.”,

c) § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Jeżeli przepisy § 1-4 nie stanowią inaczej, postępowanie w sprawach o wykroczenia skarbowe podlegające właściwości sądów wojskowych odbywa się według przepisów niniejszego kodeksu, mających zastosowanie w sprawach karnych podlegających orzecznictwu sądów wojskowych, które stosuje się odpowiednio; w szczególności w sprawach o wykroczenia skarbowe stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego o postępowaniu uproszczonym, z wyjątkiem art. 325b-325d oraz 483.”;

3) w art. 134 w § 1 pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„4) Żandarmeria Wojskowa – w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe popełnione przez osoby określone w art. 53 § 36, w zakresie podlegającym właściwości sądów wojskowych;”.

Art. 5. W ustawie z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. Nr 106, poz. 1148, z późn. zm.⁴⁾) w art. 10 przepis § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W sprawach o wykroczenia popełnione przez:

1) żołnierzy w czynnej służbie wojskowej:

- a) przeciwko organowi wojskowemu lub innemu żołnierzowi,
- b) podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, w obrębie obiektu wojskowego lub wyznaczonego miejsca przebywania, na szkodę wojska lub z naruszeniem obowiązku wynikającego ze służby wojskowej,

⁴⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2003 r. Nr 109, poz. 1031, Nr 213, poz. 2081, z 2004 r. Nr 128, poz. 1351, z 2005 r. Nr 132, poz. 1103, Nr 143, poz. 1203, z 2006 r. Nr 226, poz. 1648 oraz z 2007 r. Nr 89, poz. 589 i Nr 99, poz. 664.

- c) za granicą, podczas użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa, w rozumieniu ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o zasadach użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa (Dz. U. Nr 162, poz. 1117 oraz z 2004 r. Nr 210, poz. 2135),
- 2) żołnierzy sił zbrojnych państw obcych, przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz członków ich personelu cywilnego, jeżeli pozostają w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, o ile ustawa lub umowa międzynarodowa, której Rzeczpospolita Polska jest stroną, nie stanowi inaczej
– orzekają w pierwszej instancji wojskowe sądy garnizonowe.”.

Art. 6. W celu wykonania przepisów ustawy Prezes Rady Ministrów może dokonać, w drodze rozporządzenia, przeniesienia niektórych planowanych dochodów i wydatków budżetowych, w tym na wynagrodzenia, między częściami, działami i rozdziałami budżetu państwa, z zachowaniem przeznaczenia środków publicznych wynikającego z ustawy budżetowej na rok 2009, a także odpowiednich zmian limitów zatrudnienia.

Art. 7. Czynności procesowe dokonane przed dniem wejścia w życie ustawy są skuteczne, jeżeli dokonano ich z zachowaniem przepisów dotychczasowych.

Art. 8. Jeżeli na podstawie niniejszej ustawy nastąpiła zmiana właściwości sądu, orzeka sąd dotychczas właściwy, gdy akt oskarżenia albo wniosek o ukaranie wniesiono przed dniem wejścia w życie tej ustawy.

Art. 9. Sprawy, w których przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy rozpoczęto rozprawę główną, toczą się do końca postępowania w danej instancji według przepisów dotychczasowych, jednakże w razie zawieszenia postępowania, odroczenia rozprawy lub ponownego rozpoznania sprawy albo po zapadnięciu prawomocnego orzeczenia postępowanie toczy się według przepisów Kodeksu postępowania karnego w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 10. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2009 r.

UZASADNIENIE

Zasadniczy cel projektu stanowi racjonalne, uzasadnione interesem wymiaru sprawiedliwości ukształtowanie zakresu orzecznictwa sądów wojskowych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia, uwzględniające specyfikę spraw o czyny tego rodzaju popełnione przez żołnierzy w czynnej służbie wojskowej oraz przez pracowników wojska. Zakres ten, uwzględniając interes Sił Zbrojnych RP, musi być określony zgodnie z konstytucyjnymi pryncypiami sformułowanymi w art. 175 ust. 1 i art. 177 Konstytucji RP. Z przepisów tych wynika, po pierwsze, zasada sprawowania wymiaru sprawiedliwości zarówno przez sądy powszechne, jak i sądy wojskowe (a także Sąd Najwyższy i sądy administracyjne), po drugie zaś – konstytucyjne domniemane właściwości sądów powszechnych, wynikające z zasady sprawowania wymiaru sprawiedliwości przez sądy powszechne we wszystkich sprawach, z wyjątkiem spraw ustawowo zastrzeżonych dla właściwości innych sądów. Domniemanie to równocześnie uzasadnia postulat, aby przekazanie określonych kategorii spraw sądom wojskowym oparte było na ustaleniu istotnych przesłanek przemawiających za taką decyzją, w szczególności wskazujących na zagrożenie dla celów, którym ma służyć wymiar sprawiedliwości, w wypadku ich rozpoznawania przez sądy powszechne.

Projekt nie podważa generalnych zasad określenia właściwości sądów wojskowych, wynikających z przepisów art. 647 k.p.k., które zgodnie z art. 1 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 556, z późn. zm.), w brzmieniu nadanym temu przepisowi przez ustawę nowelizującą z dnia 19 grudnia 2007 r. (Dz. U. Nr 247, poz. 1823) wejdą w życie z dniem 1 stycznia 2009 r. Przepisy te wyznaczają bowiem uzasadniony względami zarówno konstytucyjnymi, jak i prakseologicznymi, racjonalny podział właściwości w sprawach o przestępstwa pomiędzy sądami wojskowymi a powszechnymi. Przepisy te jednak wymagają, w szczególności z uwagi na doświadczenia zgromadzone w okresie pomiędzy ich uchwaleniem a chwilą obecną, modyfikacji i uzupełnienia.

Podstawowe znaczenie ma projektowane poszerzenie zakresu właściwości sądów wojskowych, zarówno w sprawach o przestępstwa popełnione przez żołnierzy w czynnej służbie wojskowej, jak i przestępstwa popełnione przez pracowników wojska, polegające na dodaniu do art. 647 § 1 dodatkowych podstaw właściwości sądów wojskowych (pkt 1 lit. d oraz pkt 2 lit. b).

Motyw wprowadzenia do art. 647 k.p.k. dodatkowych podstaw właściwości sądów wojskowych stanowi konieczność zagwarantowania sprawnego i szybkiego postępowania karnego, także w sprawach o przestępstwa pospolite, w odniesieniu do żołnierzy (a także pracowników wojska) przebywających poza granicami RP, w związku z udziałem polskich jednostek wojskowych w akcjach militarnych, misjach zagranicznych, akcjach szkoleniowych oraz działaniach antyterrorystycznych i akcjach humanitarnych, w szerokim znaczeniu tego pojęcia.

Chodzi więc o objęcie projektowanym przepisem najbardziej dla służby wojskowej, i związanych z jej istotą, wypadków pobytu tych osób poza granicami kraju, pod polskim dowództwem, i w typowych warunkach dyscypliny wojskowej.

Oceniając celowość wprowadzenia tych nowych, projektowanych podstaw właściwości sądów wojskowych należy mieć na uwadze, rosnącą liczbę sytuacji przebywania polskich jednostek wojskowych poza granicami kraju, związanych m.in. uczestnictwem w różnego rodzaju misjach wojskowych, w tym misjach pokojowych, akcjach zapobieżenia aktom terroryzmu lub ich skutkom, akcjach humanitarnych, a także w szkoleniach i ćwiczeniach wojskowych. Okoliczność pobytu żołnierza (pracownika wojska) poza granicami kraju wzmacnia jedną z podstawowych trudności związanych z prowadzeniem i rozpoznawaniem spraw karnych przeciwko żołnierzom, którą stanowi fakt wysokiej mobilności sprawców przestępstw i innych uczestników postępowania.

Należy przy tym podkreślić, że wojsko posiada przeszkoloną i uprzednio uczestniczącą w misjach wojskowych grupę prokuratorów wojskowych. Wymienieni, posługujący się biegłą znajomością języka angielskiego, praktycznie w każdym czasie gotowi są do pobytu na misji zagranicznej i niezwłocznego przystąpienia do czynności procesowych prowadzonych poza granicami kraju. Od 1994 r. prokuratorzy wojskowi uczestniczyli łącznie w 28 misjach wojskowych.

Dostrzeżenia wymaga zarysowująca się tendencja wzrostu liczby spraw wszczętych względem żołnierzy przebywających poza granicami kraju. Do połowy lipca 2008 r. wszczęto 47 spraw karnych, z czego 18 dotyczy Polskiego Kontyngentu Międzynarodowych Sił Stabilizacyjnych w Republice Iraku, a 29 Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Afganistanie.

Zgodnie z projektowanymi zapisami, właściwości sądów wojskowych podlegać będą sprawy o przestępstwa popełnione przez żołnierza w czynnej służbie wojskowej (oraz pracownika wojska) za granicą, podczas użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej

Polskiej poza granicami państwa, w rozumieniu ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o zasadach użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa (Dz. U. Nr 162, poz. 1117 oraz z 2004 r. Nr 210, poz. 2135) (projekt art. 647 § 1 pkt 1 lit. d oraz pkt 2 lit. b).

Zgodnie z powołaną ustawą o zasadach użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa, użycie Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa oznacza obecność jednostek wojskowych poza granicami państwa w celu udziału w:

- konflikcie zbrojnym lub dla wzmocnienia sił państwa albo państw sojuszniczych,
- misji pokojowej,
- akcji zapobieżenia aktom terroryzmu lub ich skutkom.

Z kolei pobyt Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa oznacza obecność jednostek wojskowych poza granicami państwa w celu udziału w:

- szkoleniach i ćwiczeniach wojskowych,
- akcjach ratowniczych, poszukiwawczych lub humanitarnych; przepisu tego nie stosuje się do akcji ratowniczych regulowanych przepisami o ratownictwie na morzu,
- przedsięwzięciach reprezentacyjnych.

Za projektowanym sposobem określenia tej przesłanki właściwości sądu wojskowego, odnoszącym się do wypadków pobytu poza granicami kraju określonych w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o zasadach użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa, przemawia ponadto wynikająca z art. 7 ust. 1 tej ustawy zasada podległości osób wchodzących w skład jednostek wojskowych wykonujących określone w tej ustawie zadania poza granicami państwa, przepisom karnym, dyscyplinarnym i porządkowym obowiązującym w RP, stanowiąca *lex specialis* w stosunku do normy z art. 111 § 1 k.k., i wskazująca na szczególny charakter wypadków pobytu żołnierza poza granicami kraju w warunkach określonych przepisami tej ustawy.

Równocześnie zaakcentowania wymaga, że niecelowe wydaje się takie określenie zakresu projektowanej podstawy właściwości sądów wojskowych, aby objąć nią wszystkie wypadki służbowego pobytu żołnierza (pracownika wojska) za granicą, w szczególności wszelkie wypadki wyznaczenia lub skierowania żołnierza do pełnienia służby wojskowej poza granicami kraju, na podstawie przepisów ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz. U. z 2008 r. Nr 141, poz. 892). Nie chodzi bowiem o to, aby przesądzić właściwość sądów wojskowych, a tym samym również

wojskowych jednostek organizacyjnych prokuratury, w każdej sprawie o przestępstwo popełnione za granicą, np. w związku z pełnieniem przez żołnierza obowiązków attache wojskowego lub obserwatora przy organach europejskich, lecz jedynie w tych wypadkach, gdy działanie organów wojskowych, z uwagi na charakter pobytu żołnierza (pracownika wojska) jest szczególnie pożądane, jako gwarantujące niezbędne w tych warunkach sprawne przeprowadzenie postępowania karnego.

Analogiczna zmiana, jak powyżej omówiona, dotyczy również przepisu określającego właściwość sądów wojskowych w odniesieniu do pracowników wojska (projekt art. 647 § 1 pkt 2 lit. b). Skoro bowiem zgodnie z art. 6 ust. 1 wskazanej wyżej ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o zasadach użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami kraju, w skład jednostek wojskowych wykonujących zadania poza granicami państwa wchodzi również pracownicy wojska, celowym jest identyczne zakreślenie właściwości sądów wojskowych, a tym samym właściwości wojskowych jednostek organizacyjnych prokuratury, w sprawach o wszelkie przestępstwa popełnione przez pracownika wojska podczas tego rodzaju przebywania poza granicami Polski.

Projekt przewiduje dwojakiego rodzaju modyfikacje podstawy właściwości sądu wojskowego określonej w art. 647 § 1 pkt 1 lit. c. Pierwsza zmiana polega na zastąpieniu określającego jedną z wymienionych w przepisie przesłanek sformułowania „ze szkodą dla wojska” sformułowaniem „na szkodę wojska”, w celu jego dostosowania do przyjętej systematyki tego rodzaju określeń, w szczególności widocznej w przepisach Kodeksu karnego, które w wypadku posługiwania się znamieniem szkody posługują się właśnie tym drugim sformułowaniem (m.in. art. 41 § 1a, art. 129, art. 231 § 1, art. 278 § 4).

Druga zmiana polega na eliminacji z zapisu zawartego w punkcie c sformułowania in fine o treści „z wyjątkiem przestępstw popełnionych na szkodę osoby niebędącej żołnierzem”. W sposób uzasadniony należy bowiem ocenić, że zaistnienie trzech (alternatywnie ujętych) okoliczności wymienionych w tym zapisie (popełnienie przestępstwa „podczas” lub „w związku z pełnieniem obowiązków służbowych”; popełnienie przestępstwa „w obrębie obiektu wojskowego” lub „wyznaczonego miejsca przebywania”; popełnienie przestępstwa „na szkodę wojska” lub „z naruszeniem obowiązku wynikającego ze służby wojskowej”) w dostatecznym stopniu przesądza specyficzny charakter czynu, uzasadniający celowość rozpoznania sprawy przez sąd wojskowy, niezależnie od statusu osoby pokrzywdzonej popełnionym przez żołnierza czynem (proj. art. 647 § 1 pkt 1 lit. c).

Oprócz modyfikacji zakresu właściwości sądów wojskowych, nie tylko w sprawach o przestępstwa, ale również o wykroczenia, a także przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe, co zostanie omówione w dalszej części uzasadnienia, celem projektu jest również wprowadzenie kilku zmian odnoszących się do biegu postępowania w sprawach podlegających sądom wojskowym, w tym zapisów normatywnych, które zastąpią użyteczne i funkcjonalne przepisy stosowane obecnie na mocy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego.

W projektowanym art. 647 § 3 k.p.k. przewiduje się możliwość przekazania sprawy sądowi powszechnemu w razie zwolnienia żołnierza z czynnej służby wojskowej, ale dotyczy to wyłącznie przestępstw popełnionych przeciwko organowi wojskowemu lub innemu żołnierzowi albo podczas służbowego pobytu za granicą. Możliwość taka obejmować będzie również wypadki ustania zatrudnienia pracownika w wojsku, w odniesieniu do spraw o przestępstwa określone w § 1 pkt 2 lit. b, jeżeli nie wiążą się one z naruszeniem obowiązku służbowego.

Negatywną przesłankę możliwości przekazania sprawy przez sąd wojskowy sądowi powszechnemu będzie stanowić kryterium „dobra wymiaru sprawiedliwości”. Elastyczny, a zarazem posiadający długą tradycję interpretacyjną charakter tego pojęcia pozwoli zawęzić stosowanie przepisu wyłącznie do wypadków rzeczywiście takie przekazanie uzasadniających, przeciwdziałając niepożądanemu oportunizmowi w tym zakresie.

W projekcie przewiduje się także nadanie odpowiednich uprawnień w tym zakresie w toku postępowania przygotowawczego prokuratorowi wojskowemu (§ 4), a w § 5 normuje się zaskarżalność takiej decyzji procesowej.

Dalszą istotną konsekwencją wprowadzenia proponowanej zmiany w zakresie kognicji sądów wojskowych jest ograniczenie przewidzianej przez art. 650 § 1 k.p.k. możliwości przekazywania spraw sądowi powszechnemu, jeżeli w sprawie przeciwko dwóm lub większej liczbie oskarżonych sąd wojskowy nie byłby właściwy do jej rozpoznania w całości bądź ze względu na rodzaj jednego z czynów, bądź ze względu na osobę jednego z oskarżonych (art. 650 § 1 k.p.k.). Projekt przewiduje modyfikację brzmienia art. 650 § 3 k.p.k. i wprowadzenie regulacji, w myśl której nie będzie możliwe przekazanie sądowi

powszechnemu sprawy przestępstwa wskazanego w art. 647 § 1 pkt 1 lit. a lub c lub pkt 2 lit. a oraz w art. 648 pkt 1 k.p.k. (proj. art. 650 § 3 k.p.k.).

Potrzebne rozwiązanie normatywne, które powinno w dalszym ciągu obowiązywać, stanowi możliwość złożenia przez pokrzywdzonego niebędącego żołnierzem wniosku o wyznaczenie do składu orzekającego zamiast ławników żołnierzy – ławników odpowiedniego rzędu sądu powszechnego, o czym obecnie stanowi art. 12 pkt 8 ustawy – Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego.

Projekt przewiduje przeniesienie tego unormowania do Kodeksu postępowania karnego, z jego dostosowaniem do aktualnej systematyki kodeksu. W art. 669 po § 2 projekt przewiduje więc dodanie nowego § 2a, z którego wynikać będzie, że w sprawie o zbrodnię pokrzywdzony niebędący żołnierzem może również skorzystać z uprawnienia do złożenia wniosku o wyznaczenie do składu orzekającego zamiast ławników żołnierzy – ławników odpowiedniego rzędu sądu powszechnego. W związku z powyższym zmianie ulegnie również art. 668 § 2 k.p.k., na podstawie którego prokurator wojskowy będzie zobowiązany do pouczenia pokrzywdzonego niebędącego żołnierzem o prawie złożenia wniosku, o którym mowa w art. 669 § 2a.

Jak słusznie zauważono w nauce, przepis art. 671 § 3 k.p.k. ogranicza obowiązkowy udział obrońcy w rozprawie apelacyjnej przed wojskowym sądem okręgowym. Ograniczenie to polega na niezagwarantowaniu obowiązkowej obrony na rozprawie odwoławczej przed wojskowym sądem okręgowym w wypadku określonym w art. 80 k.p.k. takiemu oskarżonemu, któremu zarzucono zbrodnię lub pozbawionemu wolności. Uchylenie § 3 w art. 671 k.p.k. spowoduje więc, że zastosowanie w tej kwestii znajdą ogólne zasady określone w art. 450 k.p.k., dające równe gwarancje procesowe wszystkim oskarżonym. Korekta w § 4 ma natomiast charakter dostosowawczy, pozostając w związku z projektowanym uchynieniem art. 671 § 3 k.p.k.

Projekt przewiduje również, umiejscowioną ze względów chronologicznych w pkt 1 artykułu 1 projektu ustawy, zmianę art. 400 k.p.k., polegającą na oznaczeniu jego dotychczasowej treści jako § 1, i dodaniu § 2 normującego sytuację, gdy po rozpoczęciu przewodu sądowego w sprawie przeciwko żołnierzowi w czynnej służbie wojskowej ujawni

się, że czyn stanowiący przedmiot postępowania stanowi wykroczenie. Zgodnie z projektowanym zapisem, nakazującym odpowiednie stosowanie projektowanego art. 400 § 1 k.p.k., a mającym charakter *lex specialis* w stosunku do przepisu art. 10 § 1 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia, w sytuacji takiej sąd nie będzie przekazywał sprawy sądowi wojskowemu, w wypadkach zaistnienia przesłanek właściwości takiego sądu (projekt przewiduje zmianę tego ostatniego przepisu, zawężającą kognicję sądów wojskowych w sprawach o wykroczenia popełnione przez żołnierzy w czynnej służbie wojskowej), lecz kontynuował jej rozpoznanie w tym samym składzie, co służyć będzie sprawności postępowania, przeciwdziałając zbędnemu i nieuzasadnionemu rangą sprawy, jak i sytuacją procesową, jej przekazywaniu sądowi wojskowemu.

Projekt poza zmianą przepisów Kodeksu postępowania karnego przewiduje niezbędne, a związane z modyfikacją dotychczasowego zakresu właściwości sądów wojskowych oraz wojskowych organów postępowania przygotowawczego, zmiany w obrębie kilku innych ustaw.

Zmiana ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji polega na dostosowaniu brzmienia art. 2 tej ustawy, określającego zakres wykonywania zadań przez Żandarmerię Wojskową i wojskowe organy porządkowe w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz w stosunku do żołnierzy, do przyszłego zakresu właściwości sądów wojskowych.

Zmiana ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych ogranicza brzmienie dotyczącej sądów wojskowych normy kompetencyjnej, zawartej w art. 1 § 1 tej ustawy, wskazując, że w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej sprawują one wymiar sprawiedliwości w sprawach karnych w zakresie przewidzianym w ustawach.

Zmiana Kodeksu karnego skarbowego w obrębie art. 115 § 1a ma na celu dostosowanie zakresu kognicji sądów wojskowych, w zakresie przestępstw skarbowych i wykroczeń skarbowych popełnionych przez żołnierzy w czynnej służbie wojskowej, do kognicji sądów wojskowych w zakresie przestępstw, wynikającej z art. 647 k.p.k. W związku z projektowanym rozgraniczeniem właściwości sądów wojskowych oraz

powszechnych wynikającym z tej zmiany projekt ponadto przewiduje dostosowawcze modyfikacje przepisów art. 116 § 1, § 3 i § 5 k.k.s. oraz art. 134 § 1 pkt 4 k.k.s., polegające na wyrażeniu w ich treści, że odnoszą się one jedynie do spraw o czyny podlegające właściwości sądów wojskowych.

Te same względy, które uzasadniają zmianę art. 115 § 1a k.k.s., uzasadniają dokonanie nowelizacji Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia w obrębie art. 10 § 1, normującego zakres orzekania przez sąd wojskowy w sprawach o wykroczenia popełnione przez żołnierzy w czynnej służbie wojskowej.

W art. 6 zawarte jest upoważnienie dla Prezesa Rady Ministrów, który może dokonać, w drodze rozporządzenia, przeniesienia niektórych planowanych dochodów i wydatków budżetowych, w tym na wynagrodzenia, między częściami, działami i rozdziałami budżetu państwa, z zachowaniem przeznaczenia środków publicznych wynikającego z ustawy budżetowej na rok 2009, a także odpowiednich zmian limitów zatrudnienia.

Przepisy określone w art. 7-9 mają charakter przejściowy, normując w dwóch pierwszych przepisach problematykę skuteczności czynności procesowych dokonanych przed dniem wejścia w życie ustawy, wprowadzając zasadę *perpetuatio fori* w wypadku spraw, w których akt oskarżenia albo wnioski o ukaranie zostały wniesione przed wejściem w życie zapisów ustawy. W art. 4 projektu uregulowano natomiast problematykę intertemporalnej właściwości przepisów Kodeksu postępowania karnego w odniesieniu do spraw, w których przed dniem wejścia w życie ustawy rozpoczęto rozprawę główną (przyjmując prymat przepisów dotychczasowych), a także do spraw, w których zawieszono postępowanie, odroczone rozprawę, ponownie je rozpoznano albo zapadło w nich prawomocne orzeczenie (stosowanie przepisów znowelizowanych).

W przepisie art. 10 projektu ustawy określona została data jej wejścia w życie.

Ocena skutków regulacji

1. Cel wprowadzenia ustawy

Wejście w życie projektowanej ustawy w części dotyczącej orzecznictwa sądów wojskowych powinno zapewnić kontynuowanie sprawnego jak dotychczas, w większości przypadków, postępowania karnego, prowadzonego względem żołnierzy, co gwarantowałoby realizację interesu Sił Zbrojnych w tym zakresie. Ponadto nieznaczne poszerzenie właściwości sądów wojskowych o czyny pracowników wojska popełnione w związku z ich zatrudnieniem sprzyjać będzie prawidłowemu realizowaniu interesów wymiaru sprawiedliwości w wojsku, przejawiającego się w wyeliminowaniu aktualnego, równoległego prowadzenia postępowań karnych o tożsame czyny, tj. względem żołnierzy przez sądy wojskowe, natomiast względem pracowników wojska przez sądy powszechne.

2. Podmioty, na które będzie oddziaływała ustawa

Projekt ustawy będzie oddziaływał na szeroki krąg podmiotów, trudny do jednoznacznego i ścisłego oznaczenia. Będą nim objęte przede wszystkim podmioty występujące w postępowaniu karnym jako organy je prowadzące i uczestniczące: funkcjonariusze Policji, Żandarmerii Wojskowej, jednostki powszechne i wojskowe prokuratur i sądów, służba kuratorska (w tym kuratorzy wojskowi), administracje zakładów karnych i aresztów (w tym Wojskowy Ośrodek Wykonywania Kary Ograniczenia Wolności w Ciechanowie), a także strony i inne osoby: oskarżeni, obwinieni, obrońcy, świadkowie, biegli, tłumacze. W związku z restrukturyzacją Sił Zbrojnych trudno jest określić, jak w przyszłości będzie wyglądał stosunek żołnierzy zawodowych i pracowników cywilnych wojska w tej strukturze organizacyjnej, jednakże występuje stała tendencja do powiększania tej drugiej grupy.

3. Wyniki przeprowadzonych konsultacji

Projekt skonsultowano z Sądem Najwyższym oraz Krajową Radą Sądownictwa.

Projekt ustawy został skierowany do konsultacji społecznych, z udziałem Krajowej Izby Radców Prawnych, Naczelnej Rady Adwokackiej, a także prokuratur oraz sądów apelacyjnych i okręgowych.

W ramach konsultacji projekt ustawy został także przesłany do zaopiniowania Stowarzyszeniu Prokuratorów Rzeczypospolitej Polskiej, Stowarzyszeniu Sędziów Polskich „Iustitia” oraz Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka.

Sąd Najwyższy, w opinii przygotowanej przez Biuro Studiów i Analiz, w sposób generalnie pozytywny odniósł się do projektowanej nowelizacji.

Jako zasługujące na aprobatę oceniono unormowanie zakresu właściwości sądów wojskowych w sprawach o przestępstwa pracowników wojska, zmiany dotyczące art. 647 § 3-5 k.p.k., art. 650 § 3 k.p.k., art. 668 § 2 k.p.k. i art. 669 § 2a k.p.k.

W opinii zaproponowano ponadto zmianę sposobu ujęcia nowej podstawy właściwości sądów wojskowych w sprawach dotyczących przestępstw żołnierzy popełnionych za granicą, w celu objęcia tą podstawą wszystkich wypadków służbowych pobytów żołnierzy poza krajem.

Zaproponowano również wprowadzenie tożsamego do przewidzianego w odniesieniu do żołnierzy, podziału właściwości sądów wojskowych oraz sądów powszechnych w sprawach o czyny popełnione przez pracowników wojska, mające charakter wykroczeń oraz przestępstw skarbowych lub wykroczeń skarbowych.

Uwagi zgłoszone przez Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego zostały starannie rozważone. Dokonanie proponowanych, powyżej omówionych zmian, zostało jednak ocenione jako nieznajdujące dostatecznego uzasadnienia, a prowadzące do bardzo istotnego poszerzenia, w stosunku do rozwiązań przyjętych w projekcie, zakresu właściwości sądów wojskowych.

Inne podmioty konsultujące nie zgłosiły uwag do projektu.

Sądy oraz Prokuratorzy Okręgowi i Apelacyjni w większości wypadków nie zgłosili uwag do projektu, w wielu wypadkach wyrażając aprobatę dla przewidzianych w nim rozwiązań. Nieliczne uwagi odnosiły się do konkretnych projektowanych zapisów, w szczególności art. 647 § 3 i 4 k.p.k. Uwagi te były jednym z motywów zmiany projektowanego art. 647 § 3 k.p.k., w stosunku do brzmienia przepisu w wersji przedstawionej podmiotom opiniującym, polegającej na wprowadzeniu do przepisu kryterium

„dobra wymiaru sprawiedliwości” jako kryterium uwzględnianego w związku z podejmowaniem decyzji o przekazaniu sprawy przez sąd wojskowy sądowi powszechnemu.

4. Skutki społeczno-gospodarcze oraz finansowe ustawy

Przewidywana liczba spraw, które rozpatrywane będą przez sądownictwo wojskowe Niewątpliwie wystąpi zmniejszenie ilości spraw prowadzonych przez wojskowe jednostki organizacyjne prokuratury, jak i ilość spraw rozpoznawanych przez sądy wojskowe. W 2007 r. wojskowe sądy garnizonowe i okręgowe rozpoznały 3228 spraw karnych (co do osób). Ponadto wojskowe sądy okręgowe w postępowaniu apelacyjnym rozpoznały 246 spraw (sprawy karne i sprawy o wykroczenia). W tym okresie wojskowe sądy garnizonowe rozpoznały także 1963 sprawy o wykroczenia. Prawdopodobnie w bieżącym roku wpływ spraw karnych i spraw o wykroczenia kształtował się będzie na podobnym poziomie, bowiem w I półroczu 2008 r. sądy wojskowe załatwiły 1578 spraw karnych, sądy okręgowe rozpoznały 140 spraw w postępowaniu apelacyjnym, a sądy garnizonowe rozpoznały 914 spraw o wykroczenia i 2 sprawy karno-skarbowe. Konsekwencją wejścia w życie projektowanej ustawy będzie niewątpliwie zmniejszenie ilości spraw szacunkowo o około 40 – 50 % w przypadku spraw karnych. Zmniejszenie to w przypadku spraw o wykroczenie sięgać będzie o około 70 % .

Przewidywana liczba spraw, które rozpatrywane będą przez sądy powszechne
Podane powyżej dane statystyczne wskazują, iż wzrośnie obciążenie sądów powszechnych. Obciążenie to dotyczyć będzie przede wszystkim jednostek organizacyjnych w dużych ośrodkach miejskich (Warszawa, Wrocław, Trójmiasto, Kraków). Szacunkowy wzrost wpływu spraw w sądach powszechnych będzie wynosił około 1500 – 1700 spraw o przestępstwa oraz około 1300 – 1500 spraw o wykroczenia.

Omówienie wpływu regulacji na potrzeby kadrowe sądów wojskowych i sądów powszechnych w związku z nowymi zadaniami

Z uwagi na zwiększenie już znacznego obciążenia pracą orzeczniczą sądów powszechnych słuszne wydaje się rozważenie ich wzmocnienia organizacyjnego w związku z przekazanymi sprawami należącymi dotychczas do kognicji sądów wojskowych.

Niezbędne wydaje się również przeprowadzenie działań organizacyjnych pozwalających na sprawne wdrożenie sądów powszechnych do rozpoznawania nowej

kategorii spraw (organizacja szkoleń, przybliżenie struktury organizacyjnej Sił Zbrojnych RP, zapoznanie z obowiązującymi rozwiązaniami pragmatycznymi dot. służby wojskowej).

W sposób zasadny można przyjąć, że nowelizacja nie wywrze zauważalnego wpływu na rynek pracy.

Wejście w życie przepisów ustawy pozostawać będzie bez większego związku z konkurencyjnością zewnętrzną i wewnętrzną gospodarki. Negatywne skutki w zakresie rozwoju regionalnego nie wystąpią.

Odnosząc się do skutków finansowych należy zauważyć, że wejście w życie przepisów ustawy nie spowoduje wzrostu globalnych wydatków Skarbu Państwa związanych z prowadzeniem spraw o czyny pozostające obecnie we właściwości sądów wojskowych, a które po nowelizacji w istotnym zakresie podlegać będą właściwości sądów powszechnych.

Nowelizacja natomiast pociągnie za sobą zmniejszenie wydatków z części 29 budżetu „Obrona narodowa” oraz zwiększenie wydatków z części budżetu, których dysponentem jest Minister Sprawiedliwości, a więc w części 15 „sądy powszechne” oraz w części 37 „sprawiedliwość”. Oszacowanie skali tego rodzaju zmian na obecnym etapie nie jest możliwe.

Należy zasygnalizować, że na podstawie rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. z 2006 r. Nr 107, poz. 726, z późn. zm.) i zawartych tam paragrafów dotyczących wydatków związanych z kosztami postępowań karnych (§ 303, § 417, § 461, § 459) na 31 grudnia 2007 r. wydatki sądów wojskowych pochodzące ze środków Ministerstwa Obrony Narodowej wynosiły 1 367,765 zł, zaś na 30 czerwca 2008 r. wynosiły 1 108,812 zł.

4. Zainteresowanie pracami nad projektem ustawy

Projekt niniejszej ustawy został udostępniony w trybie ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414).

5. Zgodność z prawem Unii Europejskiej

Tematyka omawianej regulacji, w ocenie projektodawcy, nie jest objęta prawem Unii Europejskiej.

61

URZĄD
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
SEKRETARZ
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
SEKRETARZ STANU
Mikołaj Dowgielewicz

Min.MD/2240/08/DP/ma

Warszawa, dnia 23 października 2008 r.

Pan Maciej Berek
Sekretarz Rady Ministrów

Opinia o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw sporządzona na podstawie art. 9 pkt 3 w zw. z art. 2 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2a ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (Dz. U. Nr 106, poz. 494) przez Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej Mikołaja Dowgielewicza

Szanowny Panie Ministrze,

W związku z projektem *ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw*, przedłożonym wraz z uzasadnieniem oraz oceną skutków regulacji (pismo z dnia 1.10.2008 r., nr RM-10-169-08), pozwalam sobie wyrazić następującą opinię:

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Z poważaniem,

Mikołaj Dowgielewicz
Z Op. Mikołaja Komiteta
Integracji Europejskiej

PODSEKRETARZ STANU
Mikołaj Dowgielewicz

Do uprzejmej wiadomości:

Pan Zbigniew Wrona
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Sprawiedliwości

GABINET
SEKRETARZA RADY MINISTRÓW

2008-10-06